

Spor Bilimleri Öğrencilerinde Çevrimiçi Bilimsel Araştırma Kaygısının İzleri: Dijital Boş Zaman ve Kariyer Planlaması Araştırmaları İçin Çıkarımlar

Traces of Online Scientific Research Anxiety Among Sports Sciences Students: Implications for Research on Digital Leisure and Career Planning

Murat UYGURTAŞ¹

¹ Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, TÜRKİYE / murat_uygurtas@kku.edu.tr / 0000-0001-6479-4194

NOT: Bu çalışmanın ilk bulguları, 5. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi'nde (16-19 Mayıs 2024, Antalya, Türkiye) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Özet: Bu çalışma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeylerini ve bu kaygının cinsiyet, yaş, kariyer planı, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve sosyal medya kullanım süresiyle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. İlişkisel tarama modelinde yürütülen araştırmada, Kırıkkale Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören 550 öğrenciden veri toplanmıştır. Veriler, Çevrimiçi Bilimsel Araştırmalara Yönelik Kaygı Ölçeği ve kişisel bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir. Grup farklılıkları bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analiziyle; sosyal medya kullanımı, bilimsel araştırmaları faydalı bulma, kariyer planı ve kaygı arasındaki ilişkiler lojistik ve doğrusal regresyon analizleriyle incelenmiştir. Bulgular, erkek öğrencilerin, 18–21 yaş grubundakilerin, kariyer planı olmayanların ve bilimsel araştırmaları faydalı bulmayanların daha yüksek kaygı puanlarına sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca 5 saatten fazla sosyal medya kullanan öğrencilerin kaygı puanları daha yüksektir. Bulgular, çevrimiçi araştırma kaygısının dijital boş zaman, araştırmaya yönelik algılar ve kariyer planlamasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi bilimsel araştırma, araştırma kaygısı, sosyal medya, kariyer planlaması, dijital boş zaman.

Abstract: This study aimed to examine sports sciences students' anxiety toward scientific online research and its associations with gender, age, career planning, perceived usefulness of scientific research, and social media use duration. Using a relational survey model, data were collected from 550 students enrolled in the Faculties of Sports Sciences at Kırıkkale University, Pamukkale University, and Hacettepe University. Data were obtained using the Anxiety Scale for Scientific Online Research and a personal information form. Group differences were examined through independent-samples t-tests and one-way analysis of variance, while the relationships among social media use, perceived usefulness of scientific research, career planning, and anxiety were analyzed using logistic and linear regression analyses. Male students, those aged 18–21, those without career plans, and those who did not perceive scientific research as useful reported higher anxiety scores. Students using social media for more than five hours also had higher anxiety scores. Online research anxiety was associated with digital leisure, perceptions of research, and career planning.

Keywords: scientific online research, research anxiety, social media, career planning, digital leisure.

Received: 13.12.2025 / Accepted: 16.07.2026 / Published: 31.07.2026

<https://doi.org/10.22282/tojras.1841512>

Citation: Uygurtas, M. (2026). Spor bilimleri öğrencilerinde çevrimiçi bilimsel araştırma kaygısının izleri: Dijital boş zaman ve kariyer planlaması araştırmaları için çıkarımlar. *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 15 (3), 388-400.

GİRİŞ

Dijitalleşmenin hızla ilerlediği günümüzde akademik araştırma süreçleri önemli bir dönüşüm geçirmektedir. Geleneksel veri toplama ve bilgiye erişim yöntemlerinin yanında çevrimiçi anketler, dijital veri tabanları, elektronik veri toplama araçları ve internet tabanlı araştırma ortamları yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu gelişmeler araştırma süreçlerini hızlandırmakta ve bilgiye erişimi kolaylaştırmakla birlikte dijital yeterlik, veri güvenilirliği, bilgi güvenliği ve çevrimiçi araştırma süreçlerine uyum bakımından yeni güçlükleri de beraberinde getirmektedir (Hewson vd., 2016). Bu güçlüklerin başında, özellikle bilimsel araştırma deneyimi sınırlı olan lisans öğrencilerinin araştırma süreçlerinde yaşadığı kaygı gelmektedir. Araştırma kaygısı; araştırma tasarımının oluşturulması, uygun yöntemin belirlenmesi, veri toplanması, istatistiksel analizlerin gerçekleştirilmesi ve bulguların yorumlanması gibi aşamalarda ortaya çıkabilen endişe, gerginlik ve yetersizlik algısı olarak tanımlanabilir. Araştırma ve istatistik kaygısının öğrencilerin akademik performanslarını, araştırmaya yönelik tutumlarını ve bilimsel süreçlere katılma isteğini olumsuz etkileyebildiği bildirilmektedir (Onwuegbuzie & Wilson, 2003; Saracaloğlu, 2008).

Çevrimiçi araştırma kaygısı, geleneksel araştırma kaygısının dijital araştırma ortamlarındaki görünümü olmakla birlikte teknolojik yeterlik, çevrimiçi platformların kullanımı, dijital veri güvenliği, kaynak güvenilirliği ve bilgi aşırı yüklenmesi gibi ek unsurlar içermektedir. Geleneksel araştırma kaygısı daha çok araştırma yöntemleri, istatistiksel analizler ve akademik yazma gibi metodolojik güçlüklerden beslenirken çevrimiçi araştırma kaygısında bu güçlüklerin yanında dijital ortama özgü stres kaynakları da etkili olabilmektedir (Harriman & Patel, 2014; Hewson vd., 2016). COVID-19

pandemisi, eğitim ve bilimsel araştırma süreçlerinin dijital ortamlara taşınmasını hızlandırmıştır. Bu dönemde çevrimiçi eğitim, dijital veri toplama ve elektronik bilimsel kaynakların kullanımı yükseköğretimin temel bileşenleri hâline gelmiştir (Bozkurt, 2020; Telli & Altun, 2020). Bununla birlikte çevrimiçi araştırma süreçlerinin öğrenciler üzerindeki psikolojik etkileri, özellikle uygulamalı eğitimin ağırlıklı olduğu spor bilimleri bağlamında yeterince incelenmemiştir. Mevcut çalışmaların önemli bir bölümü geleneksel araştırma kaygısına veya çevrimiçi eğitimin genel sonuçlarına odaklanmakta; çevrimiçi bilimsel araştırma süreçlerine özgü kaygı örüntülerini sınırlı biçimde ele almaktadır.

Çevrimiçi bilimsel araştırma kaygısını şekillendirebilecek bağlamsal değişkenlerden biri sosyal medya kullanımudur. Sosyal medya platformları bilgiye erişim, iletişim, etkileşim ve içerik paylaşımı için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte yoğun sosyal medya kullanımı; sürekli bilgi akışı, dikkat dağıtıcı uyarılar, yanlış bilgiye maruz kalma, sosyal karşılaştırma ve sosyal medya yorgunluğu gibi deneyimlerle de ilişkili olabilmektedir (Dhir vd., 2018; Krasnova vd., 2015). Sosyal medya kullanımının psikolojik ve akademik sonuçları yalnızca kullanım süresine bağlı değildir; kullanım amacı, içerik türü, bireysel özellikler ve kullanımın gerçekleştiği bağlam da sonuçların farklılaşmasına neden olabilmektedir (Orben & Przybylski, 2019). Yoğun sosyal medya kullanımının akademik görevler için ayrılan dikkati azaltabileceği ve öğrencilerin akademik süreçlere katılımını zorlaştırabileceği ileri sürülmektedir. Sosyal medya yorgunluğu ve problemli kullanım örüntülerinin akademik performanstaki düşüşle ilişkili olabileceğine yönelik bulgular bulunmaktadır (Balci &

Özben, 2025). Bununla birlikte sosyal medya platformları akademik bilgiye erişme, mesleki ağlar oluşturma ve öğrenme topluluklarına katılma amacıyla da kullanılabilir. Bu nedenle sosyal medya kullanımının yalnızca olumsuz veya yalnızca olumlu sonuçlar doğurduğu biçiminde tek yönlü bir değerlendirme yapılmamalıdır.

Sosyal medya aynı zamanda genç yetişkinlerin gündelik yaşamlarında boş zaman değerlendirme araçlarından biri olabilmektedir. Rekreasyon alanında yapılan araştırmalar, sosyal medya platformlarının bazı kullanıcılar tarafından eğlenme, sosyal etkileşim kurma, içerik üretme ve boş zamanı değerlendirme amacıyla kullanıldığını göstermektedir (Yağmur, 2024). Bununla birlikte sosyal medya kullanımının boş zaman davranışı olarak kabul edilebilmesi için kullanımın hangi amaçla ve hangi bağlamda gerçekleştiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Yalnızca günlük kullanım süresinin bilinmesi, söz konusu kullanımın rekreatif, akademik, mesleki veya iletişim amaçlı olup olmadığını açıklamak için yeterli değildir. Bu ayrım mevcut çalışma açısından özellikle önemlidir. Araştırmada sosyal medya kullanımı, katılımcıların bildirdikleri günlük kullanım süresi üzerinden ölçülmüştür. Sosyal medya kullanımının amacı, tüketilen içeriklerin niteliği veya kullanımın boş zaman içerisinde gerçekleşip gerçekleşmediği değerlendirilmemiştir. Bu nedenle sosyal medya kullanım süresi çalışmada bir dijital boş zaman ölçümü olarak değil, çevrimiçi araştırma kaygısıyla ilişkili olabilecek genel bir dijital kullanım göstergesi olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte elde edilecek sonuçların, gelecekte sosyal medya kullanımı ile dijital boş zaman pratikleri arasındaki ilişkileri daha ayrıntılı biçimde inceleyecek rekreasyon araştırmaları için hareket noktası oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bu mekanizmaların anlaşılmasında iki kuramsal çerçeve yol gösterici niteliktedir. Çevrimiçi araştırma kaygısının açıklanmasında öz-yeterlik yaklaşımı önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Öz-yeterlik, bireyin belirli bir görevi başarıyla yerine getirebileceğine ilişkin inancını ifade etmektedir. Düşük öz-yeterlik algısı görevden kaçınma, başarısızlık beklentisi ve daha yüksek kaygıyla ilişkilendirilmektedir (Bandura, 1997; Urdan & Pajares, 2006). Bu çerçevede dijital veri tabanlarını kullanma, çevrimiçi kaynakların güvenilirliğini değerlendirme veya internet tabanlı araştırma araçlarını uygulama konusunda kendisini yetersiz hissedenden öğrencilerin daha yüksek çevrimiçi araştırma kaygısı yaşamaları beklenebilir. Öz-belirleme kuramı da araştırmaya yönelik motivasyonun ve kaygının anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Kurama göre özerklik, yetkinlik ve ilişki ihtiyaçlarının karşılanması içsel motivasyonu ve psikolojik uyumu desteklemektedir (Deci & Ryan, 2000). Öğrencilerin bilimsel araştırmayı kişisel ve mesleki gelişimleri açısından anlamlı görmeleri, araştırma süreçlerine daha istekli katılmalarına ve kendilerini daha yetkin hissetmelerine yardımcı olabilir. Buna karşılık araştırmanın mesleki karşılığını göremeyen veya araştırma becerilerini kariyer hedefleriyle ilişkilendiremeyen öğrenciler, bilimsel araştırma görevlerini daha belirsiz ve kaygı verici olarak değerlendirebilir.

Bilimsel araştırmaları faydalı bulma algısı, beklenti-değer kuramındaki görev değeri kavramıyla da ilişkilidir. Beklenti-değer yaklaşımına göre bireylerin bir göreve

katılma istekleri, görevi başarıyla gerçekleştirebileceklerine ilişkin beklentileri ve göreve yükledikleri değer tarafından şekillendirilmektedir (Wigfield & Eccles, 2000). Bilimsel araştırmayı kişisel veya mesleki gelişimi açısından değerli bulan bir öğrencinin araştırma süreçlerine daha yüksek motivasyonla yaklaşması beklenebilir. Araştırma yöntemleri eğitiminin öğrencilerin bilimsel düşünme, bilgiye erişme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesindeki işlevi de bu değerlendirmeyi desteklemektedir (Büyüköztürk vd., 2017). Kariyer planlaması, çevrimiçi araştırma kaygısıyla ilişkili olabilecek bir diğer değişkendir. Kariyer planlaması; bireyin mesleki hedeflerini belirlemesini, bu hedeflere ulaşmak için stratejiler geliştirmesini ve eğitim sürecindeki etkinlikleri gelecekteki mesleki rolüyle ilişkilendirmesini kapsamaktadır. Kariyer hedefleri belirgin olan öğrenciler, bilimsel araştırma becerilerini mesleki gelişimlerinin anlamlı bir bileşeni olarak değerlendirebilir. Buna karşılık kariyer planı bulunmayan öğrenciler için araştırma görevleri, gelecekteki mesleki yaşamla ilişkisi belirsiz akademik yükümlülükler olarak algılanabilir. Spor bilimleri öğrencilerinin kariyer planlamaları ile iş bulma kaygıları arasında ilişki bulunduğunu gösteren çalışmalar, kariyer yöneliminin bu öğrenci grubunun akademik ve psikolojik deneyimleri açısından önemini ortaya koymaktadır (Yılmaz & Caz, 2022).

Spor bilimleri; teorik bilgi, uygulamalı öğrenme, fiziksel performans, saha çalışmaları ve mesleki uzmanlaşmanın birlikte ele alındığı çok yönlü bir alandır (Koçyiğit & Bayıroğlu, 2023). Spor bilimleri öğrencileri laboratuvar ölçümleri, fiziksel performans testleri ve saha uygulamaları gibi uygulamalı araştırma yöntemleriyle karşılaşmakla birlikte çevrimiçi anket tasarımı, dijital veri yönetimi, elektronik kaynak taraması ve internet tabanlı araştırma uygulamalarında farklı deneyim düzeylerine sahip olabilir. Bu durum öğrencilerin çevrimiçi araştırma süreçlerine uyumlarını ve kaygı düzeylerini etkileyebilir. Spor bilimleri fakültelerindeki kariyer seçenekleri de çeşitlilik göstermektedir. Öğrenciler beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük, spor yöneticiliği, rekreasyon, egzersiz ve spor bilimleri gibi farklı mesleki alanlara yönelebilmektedir. Bu alanların bilimsel araştırma becerilerine yüklediği anlamın öğrencilerin fayda algısı ve kariyer planlamasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim spor bilimleri öğrencilerinin araştırma yapmaya yönelik kaygılarının çeşitli bireysel ve akademik özelliklere göre farklılaşabildiği bildirilmektedir (Bulduk & Alp, 2021).

Cinsiyet ve yaş da çevrimiçi araştırma kaygısıyla ilişkili olabilecek demografik değişkenlerdir. Genel kaygı literatüründe kadınların daha yüksek kaygı bildirdiğine yönelik yaygın bulgular bulunmakla birlikte bu farklılıkların sosyal, kültürel ve bağlamsal koşullara göre değişebildiği görülmektedir (Bao & Han, 2025). Spor bilimlerinin performans ve rekabet odaklı yapısı, kadın ve erkek öğrencilerin araştırma süreçlerini farklı biçimlerde deneyimlemelerine neden olabilir. Bu nedenle mevcut çalışmada cinsiyet farklılığı yönlü bir hipotez yerine keşifsel bir araştırma sorusu olarak ele alınmıştır. Yaş grupları açısından, üniversite eğitiminin ilk yıllarında bulunan öğrencilerin araştırma deneyimlerinin daha sınırlı olması ve akademik bilgi kaynaklarını değerlendirme becerilerinin henüz gelişme aşamasında bulunması, çevrimiçi araştırma kaygısını artırabilir. Yaşça daha ileri öğrencilerin akademik

okuryazarlık, dijital kaynak kullanımı ve kariyer hedeflerini belirleme konularında daha fazla deneyim kazanmış olmaları beklenebilir. Sosyal medya kullanımının psikolojik sonuçlarının yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre farklılaşabildiğini gösteren çalışmalar da bu değişkenlerin düzenleyici rollerinin incelenmesini gerekli kılmaktadır (Kimbrough vd., 2013; Twenge & Martin, 2020).

Alanyazın genel olarak değerlendirildiğinde çevrimiçi bilimsel araştırma kaygısını, geleneksel araştırma kaygısından ayırıştırarak inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle sosyal medya-dijital boş zaman, bilimsel araştırmaları faydalı bulma, kariyer planlaması ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkilerin spor bilimleri öğrencileri bağlamında birlikte ele alındığı araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca sosyal medya kullanımının dijital boş zaman araştırmaları açısından önemi giderek artmasına rağmen yalnızca kullanım süresine dayalı ölçümlerin kullanımın rekreatif niteliğini açıklamakta yetersiz kaldığı görülmektedir.

Bu çalışma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeylerini incelemeyi ve bu kaygının cinsiyet, yaş, akademik kariyer planı, genel kariyer planı, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve sosyal medya kullanım süresi ile ilişkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu, kariyer planı ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ardışık ilişki örüntüsünü, değişkenlerin ölçüm düzeylerine uygun lojistik ve doğrusal regresyon analizleriyle değerlendirmektedir. Bu doğrultuda araştırma, çevrimiçi araştırma kaygısının sosyal medya kullanımını dijital boş zaman davranışı olarak kavramsallaştırmakta, bilimsel araştırmaya yönelik algılar ve kariyer planlama durumu ile ilişkisini spor bilimleri öğrencileri bağlamında inceleyerek alanyazına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Araştırma Sorusu ve Hipotezler

Kuramsal çerçeve ve alanyazındaki bulgular doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

AS1: Spor bilimleri öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

H1: Akademik veya genel kariyer planı olmayan öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı, planı olan öğrencilere göre daha yüksektir.

H2: Sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu, kariyer planı ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasında anlamlı bir ardışık ilişki örüntüsü bulunmaktadır.

H3: Cinsiyet, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir.

H4: Yaş grupları, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Bu araştırma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeylerini ve bu kaygının çeşitli bireysel ve bağlamsal

değişkenlerle ilişkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki mevcut ilişki örüntülerini betimlemeye olanak sağlayan nicel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell & Creswell, 2018; Karasar, 2009). Araştırma kesitsel tasarımda yürütülmüş ve veriler belirli bir zaman aralığında toplanmıştır. Kesitsel araştırmalarda veriler tek bir zaman noktasında toplandığından, elde edilen bulgular nedensel çıkarım amacıyla değil; değişkenler arasındaki ilişki, yordama, birbirini izleyen regresyon modelleri ve düzenleyici ilişki örüntülerini değerlendirmek amacıyla yorumlanmıştır. Çalışma doğrudan bir kuram testi olarak tasarlanmamıştır; öz-yeterlik, öz-belirleme ve beklenti-değer yaklaşımları, incelenen değişkenler arasındaki ilişkisel örüntüleri yorumlamak için kuramsal çerçeve sağlamaktadır.

Değişkenler ve Analitik Model: Çalışmada çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Cinsiyet, yaş grubu, akademik kariyer planı, genel kariyer planı, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve sosyal medya kullanım süresi araştırmanın bağımsız/yordayıcı değişkenleri olarak değerlendirilmiştir. Bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri ikili yapıda olduğundan, sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma, kariyer planı ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkiler değişkenlerin ölçüm düzeylerine uygun regresyon modelleriyle incelenmiştir. Bu kapsamda ikili değişkenler için lojistik regresyon, sürekli değişken olan çevrimiçi araştırma kaygısı için doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Cinsiyet ve yaş gruplarının ilgili ilişkilerdeki düzenleyici rolleri ise moderasyon analiziyle değerlendirilmiştir. Sosyal medya kullanımı yalnızca katılımcıların bildirdikleri günlük kullanım süresi üzerinden ölçülmüştür. Kullanım amacı, içerik türü, rekreatif motivasyon ve kullanımın boş zaman kapsamında gerçekleşip gerçekleşmediği değerlendirilmemiştir. Bu nedenle sosyal medya kullanım süresi, doğrudan dijital boş zaman davranışını ölçen bir değişken olarak değil, genel bir dijital kullanım göstergesi olarak analitik modele dâhil edilmiştir.

Araştırma Grubu: Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki devlet üniversitelerinin Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu ise kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen Kırıkkale Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören 550 lisans öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırmaya dahil edilme ölçütleri; ilgili üniversitelerin Spor Bilimleri Fakültelerinde lisans öğrencisi olmak, araştırmaya gönüllü olarak katılmak ve bilgilendirilmiş onam formunu imzalamak olarak belirlenmiştir. Eksik veya tutarsız yanıt veren, ölçek maddelerinin önemli bir bölümünü boş bırakan ya da araştırmaya gönüllü katılım onayı vermeyen öğrenciler analizlere dahil edilmemiştir.

Ön uygulama, yalnızca ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ve uygulama sürecinin işlerliğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ön uygulamadan elde edilen veriler ana veri setine dahil edilmemiştir. Ana veri toplama süreci, etik kurul onayı sonrasında Kırıkkale Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde yürütülmüştür. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri ve sosyal medya kullanım süreleri

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	315	57.3
	Erkek	235	42.7
Yaş Aralığı	18-21 yaş	238	43.3
	22-26 yaş	312	56.7
Akademik Kariyer Planı	Var	242	44.0
	Yok	308	56.0
Genel Kariyer Planı	Var	353	64.2
	Yok	197	35.8
Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma	Evet	390	70.9
	Hayır	160	29.1
Sosyal Medya Kullanım Süresi	3 saatten az	95	17.3
	3-5 saat	245	44.5
	5 saatten fazla	210	38.2
Toplam		550	100

Not. Sosyal medya kullanım süresi, katılımcıların günlük kullanım sürelerine göre üç kategori halinde sınıflandırılmıştır: 3 saatten az, 3-5 saat ve 5 saatten fazla.

Örneklem büyüklüğünün yeterliliği G*Power 3.1 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Hesaplama regresyon temelli analiz yaklaşımı dikkate alınmış; küçük etki büyüklüğü varsayımı ($f^2 = .02$), $\alpha = .05$ ve .80 istatistiksel güç düzeyi temel alınmıştır. Bu parametrelerle minimum örneklem büyüklüğü 340 olarak belirlenmiştir. Mevcut örneklem büyüklüğünün ($n = 550$), hesaplanan minimum değerin üzerinde olduğu görülmüştür. Bu nedenle örneklem büyüklüğü, çalışmada yürütülen grup karşılaştırmaları, regresyon temelli analizler ve moderasyon analizleri için yeterli kabul edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Çevrimiçi Bilimsel Araştırmalara Yönelik Kaygı Ölçeği (BÇAYKÖ) kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu aracılığıyla katılımcıların cinsiyet, yaş grubu, akademik kariyer planı, genel kariyer planı, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve günlük sosyal medya kullanım süresine ilişkin bilgileri toplanmıştır. Sosyal medya kullanım süresi, katılımcıların günlük kullanım sürelerine göre 3 saatten az, 3-5 saat ve 5 saatten fazla olmak üzere üç kategori hâlinde sınıflandırılmıştır. Sosyal medya kullanımının amacı, içerik türü ve boş zaman kapsamında gerçekleşip gerçekleşmediği ölçülmemiştir. Bu nedenle sosyal medya kullanım süresi, doğrudan dijital boş zaman davranışını ölçen bir değişken olarak değerlendirilmemiştir.

BÇAYKÖ, Büyüköztürk (Büyüköztürk, 1997) tarafından geliştirilen Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği temel alınarak çevrimiçi bilimsel araştırma bağlamına uyarlanmıştır. Ölçek 5'li Likert tipinde derecelendirilmekte ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeyinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek uyarlama ve psikometrik değerlendirme süreci aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Ölçek Uyarlama ve Yapısal Geçerlik Süreci: Bu çalışmada kullanılan Çevrimiçi Bilimsel Araştırmalara Yönelik Kaygı Ölçeği, Büyüköztürk (Büyüköztürk, 1997)

tarafından geliştirilen Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeği temel alınarak çevrimiçi bilimsel araştırma bağlamına uyarlanmıştır. Uyarlama sürecinde ölçeğin özgün 12 maddelik yapısı ve ölçtüğü temel kavram korunmuş; çevrimiçi araştırma bağlamına uyarlanması gereken maddelerde “araştırma” ifadeleri “çevrimiçi araştırma” biçiminde düzenlenmiştir. Maddelerin anlam bütünlüğünü korumak amacıyla tüm maddelerde aynı sözcük değişikliği uygulanmamış ve bazı ifadeler özgün biçimine yakın şekilde korunmuştur. Bu doğrultuda hazırlanan 12 maddelik form, spor bilimleri ve ölçme-değerlendirme alanında uzman bir akademisyenin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzman, maddelerin çevrimiçi bilimsel araştırma bağlamını temsil etme düzeyini ve ölçeğin özgün kavramsal yapısıyla uyumunu değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucunda herhangi bir madde eklenmemiş veya çıkarılmamış; yalnızca bir ifadede, maddenin anlamını ve ölçülen yapıyı değiştirmeyen sınırlı bir düzenleme yapılmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda son biçimi verilen ölçek ön uygulamada kullanılmıştır.

Uyarlanan ölçek 5'li Likert tipinde derecelendirilmiştir (1 = Hiç Katılmıyorum, 5 = Tamamen Katılıyorum) ve toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan dört madde (M2, M3, M8 ve M11) ters kodlanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, katılımcıların çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Analizlerde ölçek puanı, 12 maddenin ortalaması alınarak 1-5 aralığında hesaplanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) iki aşamalı biçimde yürütülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi, ders/proje kapsamında toplanan ön uygulama verileri üzerinde yürütülmüştür ($n = 243$). Analiz öncesinde verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Küresellik Testi ile değerlendirilmiştir. KMO değerinin .866 olması ve Bartlett Küresellik Testi'nin anlamlı sonuç vermesi, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir ($\chi^2 = 1356.856$, $sd = 66$, $p < .001$). AFA sonucunda birinci özdeğeri 5.157 olan tek faktörlü yapı elde edilmiş ve bu yapı toplam varyansın %42.97'sini

açıklamıştır. Ön uygulama verilerinde ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .861 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, uyarlanan ölçeğin orijinal yapıyla tutarlı biçimde tek boyutlu bir yapı sergilediğine işaret etmektedir. Madde-

toplam korelasyonları .41 ile .76 arasında değişmiş olup, maddelerin ölçeğin toplam puanıyla kabul edilebilir düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Madde düzeyindeki korelasyon değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. BÇAYKÖ maddelerine ilişkin faktör yükleri, ortak varyanslar ve madde-toplam korelasyonları

Madde	Faktör Yüğü	h ²	Madde-Toplam Korelasyon
1. Mecbur kalmadıkça çevrimiçi bir araştırmaya katılmak istemem.	.480	.231	.414
2. Çevrimiçi bir araştırmaya katılmak beni genellikle rahat hissettirir.	.529	.280	.471
3. Çevrimiçi araştırmaya katılmaktan büyük zevk duyarım.	.667	.444	.613
4. Çevrimiçi araştırmaya katılmak bende rahatsızlığa yol açar	.746	.557	.655
5. Çevrimiçi bir araştırmaya katılmam gerektiğinde içimin sıkıldığını hissederim.	.767	.589	.676
6. Araştırma sözcüğü bile, beni rahatsız etmeye yetiyor.	.706	.499	.600
7. Çevrimiçi bir araştırmaya katılma düşüncesi bile beni tedirgin ediyor.	.814	.662	.723
8. Çevrimiçi bir araştırmaya katılmak, benim için eğlendirici bir uğraştır.	.610	.372	.545
9. Çevrimiçi araştırmaya katıldığımında genellikle kendimi huzursuz hissediyorum.	.840	.705	.762
10. Çevrimiçi araştırmaya katıldıktan sonra kısa zamanda bırakırım.	.718	.516	.632
11. Çevrimiçi araştırma süresince ortaya çıkabilecek problemler bende önemli bir endişe yaratmaz.	.487	.237	.409
12. Çevrimiçi bir araştırmaya katılma konusunda kendime güvenim yoktur.	.542	.293	.450

Not. M2, M3, M8 ve M11 ters kodlanan maddelerdir. Faktör yükleri, ortak varyanslar ve madde-toplam korelasyonları ters kodlama sonrası hesaplanmıştır.

İkinci aşamada, etik kurul onayı sonrasında genişletilen ana örneklem üzerinde Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır (n = 550). Tek faktörlü yapının model uyumunu değerlendirmek amacıyla yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri, modelin veriyle kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Model uyum

indeksleri $\chi^2/sd = 2.15$, RMSEA = .045, CFI = .918, TLI = .902 ve SRMR = .071 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, uyarlanan ölçeğin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygıyı bu örneklemde tek boyutlu bir yapı olarak ölçtüğüne ilişkin destekleyici kanıt sunmaktadır. DFA’ya ilişkin uyum indeksleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. BÇAYKÖ tek faktörlü DFA modeline ilişkin uyum indeksleri

Uyum İndeksi	BÇAYKÖ	Kabul Edilebilir Sınırlar	Sonuç
χ^2 / sd	2.15	< 3 iyi, < 5 kabul edilebilir	İyi uyum
RMSEA	.045	< .05 iyi, .05–.08 kabul edilebilir, < .10 sınırdadır	İyi uyum
CFI	.918	≥ .90 kabul edilebilir, ≥ .95 iyi	Kabul edilebilir uyum
TLI	.902	≥ .90 kabul edilebilir	Kabul edilebilir uyum
SRMR	.071	< .08 kabul edilebilir	Kabul edilebilir uyum

Not. DFA, etik kurul onayı sonrasında genişletilen ana örneklem üzerinde yürütülmüştür (n = 550).

Bu psikometrik analizler, ölçeğin bu çalışmadaki örneklemde çevrimiçi bilimsel araştırma kaygısını ölçmeye uygunluğunu değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma bir ölçek geliştirme araştırması olarak değil, spor bilimleri öğrencilerinin çevrimiçi araştırma kaygısının sosyal medya kullanımı ve demografik değişkenlerle ilişkisini inceleyen ilişkisel bir araştırma olarak tasarlanmıştır.

Verilerin Toplanması: Veri toplama süreci iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada, ders/proje kapsamında ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini ve uygulama sürecinin işlerliğini değerlendirmek amacıyla ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamadan elde edilen veriler yalnızca açıklayıcı faktör analizi ve ölçeğin ön psikometrik değerlendirmesi için kullanılmış; ana araştırma verilerine dâhil edilmemiştir.

Ana veri toplama süreci, etik kurul onayı sonrasında Kırıkkale Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde yürütülmüştür. Veri toplama öncesinde ilgili kurumlardan gerekli uygulama izinleri alınmış; katılımcılara araştırmanın amacı, gönüllülük esası, veri gizliliği ve istedikleri anda araştırmadan çekilme hakları yazılı ve sözlü olarak açıklanmıştır. Araştırmaya yalnızca yazılı bilgilendirilmiş onam veren öğrenciler dâhil edilmiştir.

Veriler, ders saatleri dışında ve gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze yöntemle toplanmıştır. Yüz yüze uygulama, katılımcıların maddeleri dikkatle okuyabilmesi, olası yanlış anlamaların azaltılması ve eksik yanıtların en aza indirilmesi amacıyla tercih edilmiştir. Her uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüş ve sessiz sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir.

Veriler anonim olarak toplanmış, hiçbir kişisel tanımlayıcı bilgi kaydedilmemiş ve elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Araştırma, Amerikan Psikoloji Derneğinin etik ilkelerine ve Dünya Tıp Birliği Helsinki Bildirgesi’ne uygun biçimde yürütülmüştür (American Psychological Association, 2002; World Medical Association, 2013).

Verilerin Analizi: Veriler SPSS 26.0 ve moderasyon analizleri için PROCESS makrosu kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerden önce veri seti eksik değerler, tutarsız yanıtlar, aykırı gözlemler ve temel varsayım kontrolleri açısından incelenmiştir. Başlangıçta 572 katılımcıdan veri elde edilmiş; eksik veri, tutarsız yanıt veya analiz için uygun olmayan formlar çıkarıldıktan sonra nihai analizler 550 geçerli katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Aykırı değerler standartlaştırılmış z puanları üzerinden incelenmiş; z puanlarının -2.19 ile 3.29 arasında değiştiği ve ± 3.29 sınırını aşan gözlem bulunmadığı görülmüştür. Bu

nedenle analiz sonuçlarını bozacak düzeyde aykırı gözlem saptanmamış ve tüm geçerli veriler analizlere dahil edilmiştir.

Normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık katsayıları üzerinden değerlendirilmiş; değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında yer aldığı görülmüştür. Grup karşılaştırmalarında varyans homojenliği Levene testi ile incelenmiş; Levene testi p değerlerinin .115 ile .994 arasında değiştiği görülmüştür. Regresyon temelli analizlerde çoklu doğrusal bağlantı varsayımı tolerance ve VIF değerleri aracılığıyla kontrol edilmiş; tolerance değerlerinin .920 ile .970, VIF değerlerinin ise 1.031 ile 1.087 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu bulgular, çoklu doğrusal bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir.

Çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı puanı, BÇAYKÖ'nün 12 maddesinin ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters kodlanan maddeler analiz öncesinde yeniden kodlanmıştır. Cinsiyet değişkeni 1 = kadın ve 2 = erkek; yaş grubu 1 = 18–21 yaş ve 2 = 22–26 yaş olarak kodlanmıştır. Akademik kariyer planı, genel kariyer planı ve bilimsel araştırmaları faydalı bulma değişkenleri 1 = var/evet ve 0 = yok/hayır biçiminde ikili değişkenler olarak analizlere dahil edilmiştir.

Tanımlayıcı istatistikler frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleriyle raporlanmıştır. Cinsiyet, yaş grubu, akademik kariyer planı, genel kariyer planı ve bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumuna göre çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarındaki farklılıklar bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Sosyal medya kullanım süresine göre kaygı puanlarındaki farklılıklar tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Grup karşılaştırmaları için etki büyüklüğü Cohen's d; sosyal medya kullanım süresine ilişkin ANOVA için eta kare (η^2) ile raporlanmıştır.

Bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri ikili yapıda olduğundan, sosyal medya kullanım

süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma, kariyer planı ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişki örüntüsü, birbirini izleyen ve değişkenlerin ölçüm düzeylerine uygun regresyon analizleriyle incelenmiştir. Bu kapsamda bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri için lojistik regresyon; sürekli bağımlı değişken olan çevrimiçi araştırma kaygısı için doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Cinsiyetin bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkideki, yaş gruplarının ise sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkideki düzenleyici rolü PROCESS Model 1 ile incelenmiştir. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeyleri ve bu kaygının demografik değişkenler ile sosyal medya kullanım süresine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular sunulmuştur. Katılımcıların çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı puanları madde ortalaması üzerinden hesaplanmıştır. Beşli Likert ölçeği için yorum aralıkları 1.00–2.33 = düşük, 2.34–3.67 = orta ve 3.68–5.00 = yüksek düzey olarak değerlendirilmiştir. Bu sınıflamaya göre katılımcıların çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı puanları orta düzey aralığında yer almaktadır ($M = 2.49$, $SS = 0.68$).

Cinsiyet, yaş grubu, akademik kariyer planı, genel kariyer planı ve bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumuna göre kaygı puanlarındaki farklılıklar bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Sosyal medya kullanım süresi üç kategorili bir değişken olduğundan, bu değişkene göre kaygı puanlarındaki farklılıklar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Demografik değişkenler ve sosyal medya kullanım süresine göre çevrimiçi araştırma kaygısı puanları

Değişken	Grup	n	Ortalama $\pm$ SS	Test Değeri	p	Cohen's d * (ANOVA için η^2)
Cinsiyet	Kadın	315	2.40 $\pm$ 0.57	2.89	* 0.004	0.24
	Erkek	235	2.56 $\pm$ 0.79			
Yaş Grupları	18-21 yaş	238	2.61 $\pm$ 0.69	4.12	* <0.001	0.36
	22-26 yaş	312	2.37 $\pm$ 0.64			
Akademik Kariyer Planı	Düşünüyor	242	2.25 $\pm$ 0.66	6.78	* <0.001	0.62
	Düşünmüyor	308	2.65 $\pm$ 0.63			
Kariyer Planı	Var	353	2.42 $\pm$ 0.65	7.45	* <0.001	0.67
	Yok	197	2.88 $\pm$ 0.72			
Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma	Faydalı Buluyor	390	2.41 $\pm$ 0.63	9.32	* <0.001	0.89
	Faydalı Bulmuyor	160	3.03 $\pm$ 0.78			
Sosyal Medya Kullanım Süresi	3 Saatten Az	95	2.44 $\pm$ 0.92	3.58	* 0.029	0.013
	3-5 Saat	245	2.33 $\pm$ 0.60			
	5 Saatten Fazla	210	2.57 $\pm$ 0.68			

* Not. İkili değişkenlerde grup karşılaştırmaları bağımsız örneklem t-testi ile yapılmış ve etki büyüklüğü Cohen's d ile raporlanmıştır. Sosyal medya kullanım süresine göre kaygı puanlarındaki farklılık tek yönlü ANOVA ile incelenmiş ve etki büyüklüğü eta kare (η^2) ile raporlanmıştır. Cohen's d için 0.20 küçük, 0.50 orta ve 0.80 büyük etki; η^2 için .01 küçük, .06 orta ve .14 büyük etki olarak yorumlanmıştır.

Tablo 4'e göre erkek öğrencilerin, 18–21 yaş grubundaki öğrencilerin, akademik kariyer planı olmayanların, genel kariyer planı olmayanların ve bilimsel araştırmaları faydalı bulmadığını belirten öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı

puanları ilgili karşıt gruplara göre daha yüksektir. Etki büyüklükleri incelendiğinde, cinsiyet farkının küçük; yaş grubu farkının küçük-orta düzeye yakın; akademik kariyer planı ve genel kariyer planına ilişkin farkların orta; bilimsel

araştırmaları faydalı bulma değişkenine ilişkin farkın ise büyük düzeyde olduğu görülmektedir.

Sosyal medya kullanım süresine göre yapılan tek yönlü ANOVA sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($F = 3.58$, $p = .029$, $\eta^2 = .013$). Post-hoc karşılaştırmalar, günlük 5 saatten fazla sosyal medya kullanan öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarının 3 saatten az ve 3-5 saat kullanan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, bu farklılığa ilişkin etki büyüklüğü küçük düzeydedir. Post-hoc karşılaştırmalar Bonferroni testi ile yapılmıştır.

Regresyon Modellerine İlişkin Bulgular

Bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri ikili yapıda olduğundan, sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma, kariyer planı ve çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkiler birbirini

izleyen regresyon modelleri kapsamında, değişkenlerin ölçüm düzeylerine uygun lojistik ve doğrusal regresyon analizleriyle incelenmiştir. Bulgular Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de sunulmuştur.

Model 1: Sosyal Medya Kullanımı ve Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma

Model 1’de sosyal medya kullanım süresi ile bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu arasındaki ilişki lojistik regresyon analiziyle incelenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($\chi^2(2) = 1.947$, $p = .378$; Nagelkerke $R^2 = .018$). Sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmamıştır. Bu bulgu, sosyal medya kullanım süresinin tek başına bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumunu açıklamada yeterli olmadığını göstermektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Model 1: Sosyal medya kullanım süresi ile bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu arasındaki ilişki

Yordayıcı	B	SE	Wald	p	OR	%95 GA
Sosyal medya kullanım süresi (genel)	—	—	1.887	.389	—	—
3 saatten az vs. 5 saatten fazla (ref.)	-.435	.819	.283	.595	.647	[.130, 3.222]
3-5 saat vs. 5 saatten fazla (ref.)	.579	.507	1.302	.254	1.784	[.660, 4.824]

* Not: Bağımlı değişken bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumudur. Sosyal medya kullanım süresi üç kategorili değişken olarak modele dahil edilmiş ve indicator/dummy kodlama ile analiz edilmiştir. Referans kategori 5 saatten fazla sosyal medya kullanımıdır. OR = odds ratio; GA = güven aralığı. Model genel olarak anlamlı değildir, $\chi^2(2) = 1.947$, $p = .378$; Nagelkerke $R^2 = .018$.

Model 2: Sosyal Medya Kullanımı, Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma ve Kariyer Planı

Model 2’de sosyal medya kullanım süresi ve bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumunun kariyer planı ile ilişkisi lojistik regresyon analiziyle değerlendirilmiştir. Model genel olarak sınırda olmakla birlikte istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır ($\chi^2(3) = 7.559$, $p = .056$;

Nagelkerke $R^2 = .063$). Sosyal medya kullanım süresi kariyer planı durumu ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmamıştır. Buna karşın, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu kariyer planı ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur ($p < .05$). Bu bulgu, bilimsel araştırmaları faydalı bulmanın kariyer planı yapma durumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Tablo 6).

Tablo 6- Model 2: Sosyal medya kullanım süresi ve bilimsel araştırmaları faydalı bulmanın kariyer planı durumu ile ilişkisi

Yordayıcı	B	SE	Wald	p	OR	%95 GA
Sosyal medya kullanım süresi (genel)	—	—	2.071	.355	—	—
3 saatten az vs. 5 saatten fazla (ref.)	-1.069	.746	2.052	.152	.343	[.080, 1.482]
3-5 saat vs. 5 saatten fazla (ref.)	-.244	.460	.281	.596	.784	[.318, 1.931]
Bilimsel araştırmaları faydalı bulma	-1.382	.545	6.429	.011	.251	[.086, .731]

* Not: Bağımlı değişken kariyer planı durumudur. Sosyal medya kullanım süresi üç kategorili değişken olarak modele dahil edilmiş ve indicator/dummy kodlama ile analiz edilmiştir. Referans kategori 5 saatten fazla sosyal medya kullanımıdır. OR = odds ratio; GA = güven aralığı. Model genel olarak sınırda olmakla birlikte .05 düzeyinde anlamlı değildir, $\chi^2(3) = 7.559$, $p = .056$; Nagelkerke $R^2 = .063$.

Model 3: Sosyal Medya Kullanımı, Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma, Kariyer Planı ve Çevrimiçi Araştırma Kaygısı

Model 3’te sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve kariyer planının çevrimiçi araştırma kaygısı ile ilişkisi doğrusal regresyon analiziyle incelenmiştir. Modelin genel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($F(3, 546) = 10.882$, $p < .001$) ve çevrimiçi araştırma kaygısındaki varyansın yaklaşık %12’sini açıkladığı belirlenmiştir ($R^2 = .120$; düzeltilmiş $R^2 = .109$).

Analiz sonuçlarına göre sosyal medya kullanım süresi çevrimiçi araştırma kaygısı ile pozitif yönde ilişkilidir ($p <$

.05). Bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu çevrimiçi araştırma kaygısı ile negatif yönde ilişkilidir ($p < .001$). Benzer şekilde, kariyer planı olan öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür ($p < .01$). Bu bulgular, çevrimiçi araştırma kaygısının sosyal medya kullanımı, bilimsel araştırmaya yönelik algılar ve kariyer planlama durumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Tablo 7). İlk iki regresyon modelinin genel olarak anlamlı olmamasına karşın üçüncü modelin anlamlı bulunması nedeniyle, değişkenler arasında öngörülen ilişki örüntüsünün kısmen desteklendiği değerlendirilmiştir.

Tablo 7. Model 3: Sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planının çevrimiçi araştırma kaygısı ile ilişkisi

Yordayıcı	B	SE	β	t	p	%95 GA
Sosyal medya kullanım süresi	.168	.045	.150	3.178	.002	[.034, .303]
Bilimsel araştırmaları faydalı bulma	-.533	.144	-.229	-3.710	< .001	[-.817, -.250]
Kariyer planı	-.399	.136	-.181	-2.929	.004	[-.667, -.131]

* Not. Bağımlı değişken BÇAYKÖ madde ortalaması üzerinden hesaplanan çevrimiçi araştırma kaygısı puanıdır. B değerleri standardize edilmemiş katsayılarıdır; β standardize edilmiş katsayıdır. GA = güven aralığı. Model anlamlıdır, $F(3, 546) = 10.882$, $p < .001$; $R^2 = .120$, düzeltilmiş $R^2 = .109$.

Düzenleyici Etki Analizi

Yaş grupları ve cinsiyetin düzenleyici rolleri PROCESS Model 1 ile incelenmiştir. Yaş gruplarının sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki

ilişkideki; cinsiyetin ise bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkideki düzenleyici rolü test edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

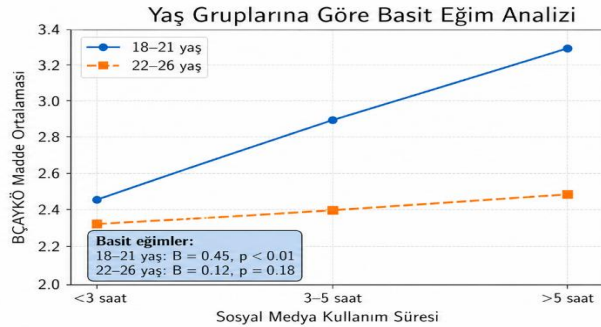
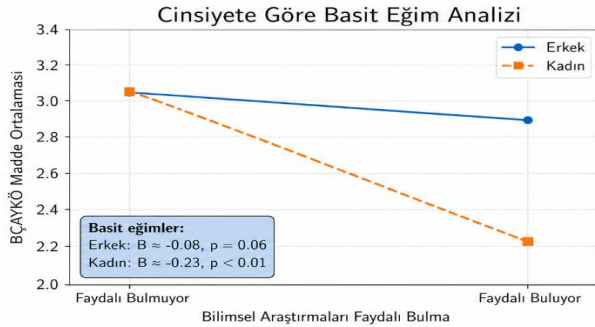
Tablo 8. Düzenleyici Etki Analizi Sonuçları

Düzenleyici Değişken	Bağımsız Değişken	B	SE	t	p	95% CI
Yaş Grupları	Sosyal Medya Kullanımı	-0.383	0.175	-2.19	0.029 *	[-0.726, -0.039]
Cinsiyet	Bilimsel Araştırmaları Faydalı Bulma	0.630	0.292	2.16	0.032 *	[0.056, 1.204]

* Not: B değerleri standardize edilmemiş regresyon katsayılarıdır. Yaş grupları 1 = 18–21 yaş, 2 = 22–26 yaş olarak kodlanmıştır. Basit eğimler, bağımlı değişken olan BÇAYKÖ puanlarının madde ortalaması (1–5) üzerinden raporlanmıştır. $p < .05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Yaş Grupları: Yaş gruplarının düzenleyici rolüne ilişkin analizde, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin yaş gruplarına göre farklılaştığı görülmüştür ($B = -0.383$, $p = .029$). Basit eğim analizleri, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin 18–21 yaş grubunda anlamlı olduğunu ($B = 0.45$, $p < .01$), 22–26 yaş grubunda ise anlamlı olmadığını göstermiştir ($B = 0.12$, $p = .18$). Bu bulgu, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin özellikle 18–21 yaş grubunda belirginleştiğini göstermektedir.

Cinsiyet: Cinsiyetin düzenleyici rolüne ilişkin analizde, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin cinsiyete göre farklılaştığı görülmüştür ($B = 0.630$, $p = .032$). Basit eğim analizleri, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin kadın öğrencilerde anlamlı olduğunu ($B \approx -0.23$, $p < .01$), erkek öğrencilerde ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermiştir ($B \approx -0.08$, $p = .06$). Bu nedenle bulgu, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin yalnızca kadın öğrencilerde anlamlı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Şekil 1. Düzenleyici etki modellerine ilişkin basit eğim grafikleri

Basit eğim analizleri, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin kadın öğrencilerde anlamlı, erkek öğrencilerde ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığını, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin 18–21 yaş grubunda anlamlı, 22–26 yaş grubunda ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermiştir. Bu doğrultuda cinsiyet ve yaş grubunun düzenleyici rollerine ilişkin hipotezler desteklenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı düzeylerini ve bu kaygının cinsiyet, yaş, kariyer planı, bilimsel araştırmaları

faydalı bulma durumu ve sosyal medya kullanım süresiyle ilişkisini incelemiştir. Bulgular, çevrimiçi araştırma kaygısının yalnızca bireysel özelliklerle değil, öğrencilerin bilimsel araştırmaya yükledikleri değer, kariyer planlama durumları ve sosyal medya kullanım süreleriyle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte çalışma kesitsel ve ilişkisel tasarımda yürütüldüğünden, bulgular nedensel bir mekanizma olarak değil, değişkenler arasındaki ilişki örüntüleri olarak yorumlanmıştır.

Genel Kaygı Düzeyi

Araştırmada spor bilimleri öğrencilerinin çevrimiçi bilimsel araştırmalara yönelik kaygı puanlarının orta düzey

aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin çevrimiçi araştırma süreçlerine yönelik tamamen kaçınmacı bir tutum içinde olmadıklarını, ancak bu süreçlerde belirli düzeyde zorlanma, belirsizlik veya yetersizlik algısı yaşayabildiklerini düşündürmektedir. Çevrimiçi araştırma süreçleri; dijital veri tabanlarını kullanma, çevrimiçi anketlere katılma, bilimsel bilgiye erişme, veri güvenilirliğini değerlendirme ve çevrimiçi ortamda araştırma yürütme gibi becerileri gerektirdiğinden, öğrenciler açısından geleneksel araştırma süreçlerinden farklı bir kaygı alanı oluşturabilir (Hewson vd., 2016; Onwuegbuzie & Wilson, 2003). Orta düzey kaygı bulgusu, öğrencilerin çevrimiçi araştırma becerilerinin desteklenmesine yönelik eğitimsel uygulamaların yararlı olabileceğine işaret etmektedir (Bandura, 1997; Saracaloğlu, 2008).

Spor bilimleri öğrencilerinin eğitim süreçleri çoğunlukla uygulamalı dersler, saha çalışmaları, performans değerlendirmeleri ve mesleki uygulamalarla iç içedir. Bu nedenle çevrimiçi bilimsel araştırma süreçlerine yönelik deneyimlerin sınırlı olması, öğrencilerin bu alandaki öz-yeterlik algılarını ve araştırma süreçlerine yönelik rahatlık düzeylerini etkileyebilir. Orta düzeyde seyreden kaygı puanları, öğrencilerin çevrimiçi araştırma becerilerini geliştirmeye yönelik pedagojik müdahalelerin faydalı olabileceğini göstermektedir (Bandura, 1997; Saracaloğlu, 2008).

Demografik Değişkenler ve Kaygı

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarına sahip olduğunu göstermiştir. Ancak bu farkın etki büyüklüğü küçük düzeydedir. Saptanan cinsiyet farkının küçük etki büyüklüğü taşıması, bu bulgunun kapsayıcı yorumlarla değil, bağlamsal bir perspektifle ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Genel kaygı ve akademik kaygı literatüründe çoğu zaman kadın öğrencilerin daha yüksek kaygı bildirdiği görülse de (Bao & Han, 2025; Kimbrough vd., 2013), elde edilen bulgular, spor bilimleri öğrencilerinin kaygı örüntülerinin alanın kendine özgü yapısal özellikleriyle tutarlı olduğunu göstermektedir. Mesleki rekabet ortamı, performans odaklı değerlendirme kültürü, araştırma becerilerinin kariyer planlarıyla bütünleşme düzeyi ve dijital araştırma deneyimindeki farklılıklar, bu bağlamsal özgünlüğün kaygı düzeylerine yansıyan belirleyicileri olarak değerlendirilebilir (Bulduk & Alp, 2021; Doğan & İmamoglu, 2023).

Yaş gruplarına göre yapılan karşılaştırmada 18–21 yaş grubundaki öğrencilerin kaygı puanlarının 22–26 yaş grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, üniversiteye yeni uyum sağlayan veya araştırma deneyimi daha sınırlı olan öğrencilerin çevrimiçi bilimsel araştırma süreçlerinde daha fazla zorlanabileceğini düşündürmektedir (Korkmaz vd., 2011; Saracaloğlu, 2008). Yaşça daha ileri öğrencilerin akademik okuryazarlık, bilimsel kaynaklara erişim ve kariyer hedeflerini netleştirme konularında kazandıkları birikim, çevrimiçi araştırma süreçlerine yönelik kaygılarının azalmasında açıklayıcı bir faktör olarak ele alınabilir.

Akademik kariyer planı olmayan ve genel kariyer planı bulunmayan öğrencilerin kaygı puanlarının daha yüksek olması, kariyer yöneliminin çevrimiçi araştırma süreçlerine yönelik kaygıyla ilişkili önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Mesleki planı bulunan öğrenciler, bilimsel araştırma yetkinliklerini kariyer yolculuklarının anlamlı bir bileşeni olarak benimseyebilmektedir. Oysa geleceğini henüz yapılandırmamış bireyler için çevrimiçi araştırma süreçleri daha muğlak, yorucu veya ders gereği niteliği taşımaktadır. Bu bulgu, kariyer rehberliği ile araştırma becerisi kazanımlarının eş zamanlı desteklenmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır (Deci & Ryan, 2000; Yılmaz & Caz, 2022).

Bilimsel araştırmaları faydalı bulmayan öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarının daha yüksek olması, araştırmanın öğrenciler tarafından nasıl anlamlandırıldığının kaygı ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmayı akademik ve mesleki açıdan değerli bulan öğrenciler, çevrimiçi bilimsel süreçlere daha olumlu yönelim göstermektedir. Bu bulgu, araştırma yöntemleri eğitiminde teknik aktarımın yanında, bilimsel pratiğin mesleki karşılıklarının da açıkça ortaya konulması gerektiğini göstermektedir (Büyüköztürk, 1997; Wigfield & Eccles, 2000).

Sosyal Medya Kullanımı, Faydalı Bulma, Kariyer Planı ve Kaygı Arasındaki İlişkiler

Birbirini izleyen regresyon modellerine ilişkin bulgular, sosyal medya kullanım süresinin bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve kariyer planı ile lojistik regresyon modellerinde anlamlı düzeyde ilişkili olmadığını göstermiştir. Buna karşın doğrusal regresyon modelinde sosyal medya kullanım süresi, bilimsel araştırmaları faydalı bulma durumu ve kariyer planı değişkenlerinin çevrimiçi araştırma kaygısı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, sosyal medya kullanım süresinin öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı ile ilişkili olduğunu; ancak bu ilişkinin bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri üzerinden doğrusal bir aracılık mekanizması olarak yorumlanmaması gerektiğini göstermektedir.

Sosyal medya kullanım süresine ilişkin bulgular, özellikle 5 saatten fazla sosyal medya kullanan öğrencilerin çevrimiçi araştırma kaygısı puanlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bu farkın etki büyüklüğü küçük düzeydedir. Bu nedenle sosyal medya kullanım süresi, çevrimiçi araştırma kaygısının tek başına güçlü bir belirleyicisi olarak değil, öğrencilerin dijital bilgi ortamlarıyla kurduğu ilişkiyi anlamada dikkate alınması gereken bağlamsal bir değişken olarak değerlendirilmelidir. Yoğun sosyal medya kullanımı, öğrencileri sürekli bilgi akışı, dikkat dağıtıcı uyarılar ve akademik olmayan içeriklerin yoğunluğuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu dijital ortam, bilimsel bilgi ile gündelik içerik arasındaki ayrımları bulanıklaştırarak öğrencilerin kaynak güvenilirliğini değerlendirme ve akademik odaklanma süreçlerini zorlaştırmaktadır (Dhir vd., 2018; Saracaloğlu, 2008). Özellikle epistemik yargı becerileri henüz gelişmekte olan öğrenciler için bu belirsizlik, çevrimiçi araştırma görevlerine yönelik öz-yeterlik algısını zayıflatılabilmekte ve kaygı düzeylerini artırabilmektedir (Orben & Przybylski, 2019). Bu bağlamda, sosyal medya kullanımının yalnızca

süre açısından değil; dijital bilgi okuryazarlığı, eleştirel kaynak değerlendirme ve bilişsel yük yönetimi boyutlarıyla birlikte ele alınması, çevrimiçi araştırma kaygısının anlaşılması ve azaltılması açısından önem taşımaktadır.

Fayda algısı ve kariyer planlamasının çevrimiçi araştırma kaygısıyla ters yönde ilişkilenebilir, araştırma süreçlerine atfedilen anlamın ve gelecek yöneliminin kaygı dinamiklerinde merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Öz-belirleme ve beklenti-değer perspektifleri ışığında, araştırmanın gelişimle örtüştüğünü düşünen ve kariyer hedeflerini netleştirmiş öğrenciler, dijital araştırma görevlerini daha içsel bir motivasyon çerçevesinde değerlendirebilmektedir (Deci & Ryan, 2000; Yılmaz & Caz, 2022). Bununla birlikte, çalışmanın kesitsel niteliği göz önünde bulundurulduğunda, bu ilişkilerin yönü hakkında kesin nedensel yargılara varılmaktan kaçınılmalıdır; elde edilen örüntüler, ilişkisel düzeyde yorumlanmalıdır.

Dijital Boş Zaman Araştırmaları Açısından Çıkarımlar

Sosyal medya platformları genç yetişkinlerin iletişim, eğlenme, etkileşim kurma ve içerik üretme amacıyla kullandıkları dijital ortamlar arasında yer almaktadır. Bu platformların rekreatif amaçlarla kullanılabilirliği ve bazı kullanıcılar açısından bir dijital boş zaman etkinliği niteliği taşıyabildiği bildirilmektedir (Tutar & Turhan, 2023; Yağmur, 2024). Bununla birlikte mevcut araştırmada sosyal medya kullanımı yalnızca günlük kullanım süresi üzerinden ölçülmüş; kullanım amacı, içerik türü, gönüllülük düzeyi, rekreatif motivasyon veya algılanan boş zaman deneyimi değerlendirilmemiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, dijital boş zaman davranışı ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu şeklinde yorumlanmamalıdır.

Bununla birlikte sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasında belirlenen düşük düzeyli ilişki, dijital boş zaman araştırmaları açısından yeni sorular ortaya çıkarmaktadır. Gelecekte yapılacak rekreasyon araştırmalarında sosyal medya kullanımının akademik, mesleki, sosyal ve rekreatif amaçlarının birbirinden ayrılması; kullanım süresinin yanında içerik türü, rekreatif motivasyon, algılanan özgürlük, boş zaman doyumu ve dijital iyi oluş gibi değişkenlerin değerlendirilmesi yararlı olabilir. Böyle bir yaklaşım, spor bilimleri öğrencilerinin dijital boş zaman pratikleri, akademik kaygıları ve kariyer planlamaları arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Düzenleyici Etkiler

Moderasyon analizleri, incelenen ilişkilerin yaş ve cinsiyet bağlamında farklılaştığını ortaya koymaktadır. Yaş değişkeni özelinde, sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki pozitif yönlü ilişki yalnızca 18–21 yaş grubunda anlamlı bulunurken, 22–26 yaş grubunda bu bağlantı istatistiksel olarak belirginleşmemiştir. Bu örüntü, dijital yerli olarak nitelendirilen genç öğrencilerin dahi yoğun sosyal medya maruziyetinin getirdiği bilişsel yük ve bilgi kirliliği karşısında daha kırılgan olabileceğine işaret etmektedir (Twenge & Martin, 2020; Zeng vd., 2024). Akademik sosyalizasyon sürecinin erken evrelerindeki veya araştırma deneyimi sınırlı öğrenciler için eleştirel kaynak değerlendirme, bilgi seçme

stratejileri ve dijital odaklanma becerilerini destekleyici yapılandırılmış rehberlik mekanizmalarının devreye alınması faydalı olabilir.

Cinsiyet temelli moderasyon analizleri, fayda algısı ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkinin yalnızca kadın katılımcılarda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde seyrettiğini ortaya koymaktadır. Bu örüntü, kadın öğrencilerin kaygı profillerinin araştırmanın işlevsel değerine yönelik algılarıyla daha sıkı bir bağ içinde olduğunu düşündürmektedir. Erkek grubunda ilişkinin belirginleşmemesi ise söz konusu öğrencilerde kaygıyı şekillendiren farklı mekanizmaların, örneğin rekabet baskısı, dijital öz-yeterlik veya kariyer belirsizliğinin, devrede olabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla cinsiyet bulguları indirgemeci varsayımlardan kaçınılarak öğrenen profiline özgü destek ihtiyaçları çerçevesinde yorumlanmalıdır (Bao & Han, 2025; Kimbrough vd., 2013).

Pedagojik Çıkarımlar

Bu bulgular, spor bilimleri öğrencilerinin çevrimiçi araştırma kaygısını azaltmaya yönelik uygulamaların yalnızca teknik araştırma becerilerine odaklanmaması gerektiğini göstermektedir. Bilimsel araştırmanın mesleki gelişim, antrenörlük, spor yönetimi, rekreasyon, egzersiz bilimi ve öğretmenlik gibi alanlarla ilişkisi açık biçimde gösterildiğinde, öğrencilerin araştırmaya yönelik fayda algıları güçlenebilir. Bu bağlamda araştırma yöntemleri derslerinde çevrimiçi veri tabanlarını kullanma, güvenilir kaynakları ayırt etme, çevrimiçi anket süreçlerini değerlendirme ve bilimsel bilgiyi uygulama alanlarıyla ilişkilendirme gibi becerilere daha fazla yer verilebilir (Hewson vd., 2016; Korkmaz vd., 2011).

Kariyer planı olmayan öğrencilerin daha yüksek kaygı puanlarına sahip olması, akademik danışmanlık ve kariyer rehberliği uygulamalarının önemini göstermektedir. Öğrencilerin bilimsel araştırma becerilerini kariyer hedefleriyle ilişkilendirmelerine yardımcı olacak seminerler, uygulamalı atölyeler ve mentorluk programları yararlı olabilir (Deci & Ryan, 2000; Yılmaz & Caz, 2022). Ayrıca 18–21 yaş grubundaki öğrenciler için dijital bilgi okuryazarlığı ve çevrimiçi araştırma stratejilerine yönelik erken dönem destek programları planlanabilir. Rekreasyon eğitimi bağlamında bu programlar, öğrencilerin dijital ortamları akademik, mesleki ve rekreatif amaçlar doğrultusunda bilinçli biçimde kullanmalarını destekleyecek dijital boş zaman farkındalığı çalışmalarıyla tamamlanabilir.

Bununla birlikte, bu çıkarımlar müdahale gerekliliği olarak değil, mevcut ilişkisel bulgulara dayalı olası eğitimsel öneriler olarak değerlendirilmelidir. Gelecekte yapılacak deneysel veya boyamsal çalışmalar, bu tür eğitimsel uygulamaların çevrimiçi araştırma kaygısı üzerindeki sonuçlarını daha güçlü biçimde değerlendirebilir (Creswell & Creswell, 2018).

Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalar

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma kesitsel ve ilişkisel tasarımda yürütülmüştür. Bu nedenle elde edilen bulgular değişkenler arasındaki nedensel ilişkileri ortaya koymamaktadır. İkinci olarak, örneklem kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve

Kırıkkale Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle bulgular Türkiye’deki tüm spor bilimleri öğrencilerine genellenirken dikkatli yorumlanmalıdır. Üçüncü olarak, bilimsel araştırmaları faydalı bulma ve kariyer planı değişkenleri ikili yapıda ölçülmüştür. Bu durum, değişkenler arasındaki ilişkilerin daha ayrıntılı psikolojik boyutlarını değerlendirmeyi sınırlamaktadır. Gelecek çalışmalarda bu değişkenlerin çok maddeli ve sürekli ölçeklerle ölçülmesi, daha ayrıntılı modellemelere olanak sağlayabilir. Dördüncü olarak, sosyal medya kullanımı yalnızca günlük kullanım süresi üzerinden değerlendirilmiştir. Kullanım amacı, içerik türü, rekreatif motivasyon ve kullanımın boş zaman kapsamında gerçekleşip gerçekleşmediği ölçülmemiştir. Bu nedenle bulgular, dijital boş zaman davranışı ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu şeklinde yorumlanamaz. Bulgular yalnızca sosyal medya kullanım süresi ile çevrimiçi araştırma kaygısı arasındaki ilişkiyi örneğe ve bu örneğin gelecekteki dijital boş zaman araştırmaları açısından taşıyabileceği olası çıkarımlara işaret etmektedir.

Gelecek araştırmalar, çevrimiçi araştırma kaygısını farklı disiplinlerde ve farklı üniversite türlerinde inceleyebilir.

Kaynaklar

- American Psychological Association. (2002). Ethical principles of psychologists and code of conduct. *American Psychologist*, 57(12), 1060–1073. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.12.1060>
- Balcı, Ş., & Özben, K. (2025). Sosyal medya bağımlılığının akademik performans düşüklüğü üzerindeki etkisi: Sosyal medya yorgunluğunun aracılık rolü. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 446–468. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1661095>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- Bao, C., & Han, L. (2025). Gender difference in anxiety and related factors among adolescents. *Frontiers in Public Health*, 12, Article 1410086. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1410086>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112–142.
- Bulduk, O., & Alp, H. (2021). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerinin araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 270–282.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(4), 453–464.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. basım). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789944919289>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.

Ayrıca sosyal medya kullanımının yalnızca süre temelinde değil, kullanım amacı, içerik türü, akademik kullanım düzeyi ve bilgi güvenilirliği algısı gibi değişkenlerle birlikte ele alınması yararlı olabilir. Rekreatif alanında yürütülecek çalışmalarda sosyal medya kullanımının rekreatif amaçları, dijital boş zaman motivasyonları, algılanan özgürlük, boş zaman doyumu ve dijital iyi oluş değişkenleri de araştırma modellerine dâhil edilebilir. Boylamsal ve karma yöntemli araştırmalar, çevrimiçi araştırma kaygısının zaman içindeki değişimini ve öğrencilerin bu kaygıyı nasıl deneyimlediklerini daha derinlemesine anlamaya katkı sağlayabilir.

Etik Metni: Bu makalede araştırma sürecinde, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Söz konusu araştırma için 20.09.2025 tarihli ve Oturum No: 09; Evrak No: 27.10.2025-374885 sayılı karar ile Kırıkkale Üniversitesi Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı: Bu çalışmada bütün yazarların katkı oranları eşittir.

Teşekkür: Yazar, araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere teşekkür eder. Ayrıca veri toplama sürecindeki destekleri için Enes Karakurt’a ve ölçek uyarlama sürecindeki uzman görüşü ile katkıları için Dr. Öğr. Üyesi Nurettin Gökse Çini’ye teşekkür eder.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Dhir, A., Yossatorn, Y., Kaur, P., & Chen, S. (2018). Online social media fatigue and psychological well-being—A study of compulsive use, fear of missing out, fatigue, anxiety, and depression. *International Journal of Information Management*, 40, 141–152. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.01.012>
- Doğan, E., & İmamoğlu, O. (2023). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde sınav kaygısının bazı değişkenlere göre araştırılması. *Uluslararası Anadolu Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 497–507. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.1287665>
- Harriman, S., & Patel, J. (2014). The ethics and editorial challenges of internet-based research. *BMC Medicine*, 12, Article 124. <https://doi.org/10.1186/s12916-014-0124-3>
- Hewson, C., Vogel, C., & Laurent, D. (2016). *Internet research methods* (2nd ed.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473920804>
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kimbrough, A. M., Guadagno, R. E., Muscanell, N. L., & Dill, J. (2013). Gender differences in mediated communication: Women connect more than do men. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 896–900. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.005>
- Koçyiğit, B., & Bayroğlu, G. B. (Eds.). (2023). *Spor bilimlerinde multidisipliner araştırmalar 2023*. Efe Akademi Yayınları.
- Korkmaz, Ö., Şahin, A., & Yeşil, R. (2011). Study of validity and reliability of scale of attitude towards scientific research. *Elementary Education Online*, 10(3), 961–973.

- Krasnova, H., Widjaja, T., Buxmann, P., Wenninger, H., & Benbasat, I. (2015). Research note—Why following friends can hurt you: An exploratory investigation of the effects of envy on social networking sites among college-age users. *Information Systems Research*, 26(3), 585–605. <https://doi.org/10.1287/isre.2015.0588>
- Onwuegbuzie, A. J., & Wilson, V. A. (2003). Statistics anxiety: Nature, etiology, antecedents, effects, and treatments—A comprehensive review of the literature. *Teaching in Higher Education*, 8(2), 195–209. <https://doi.org/10.1080/1356251032000052447>
- Orben, A., & Przybylski, A. K. (2019). The association between adolescent well-being and digital technology use. *Nature Human Behaviour*, 3(2), 173–182. <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0506-1>
- Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 179–208.
- Telli, S. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25–34. <https://doi.org/10.32329/uad.711110>
- Tutar, Ö. F., & Turhan, F. H. (2023). Digital leisure: Transformation of leisure activities. *Shanlax International Journal of Education*, 11(S1-Oct), 16–28. <https://doi.org/10.34293/education.v11iS1-Oct.6365>
- Twenge, J. M., & Martin, G. N. (2020). Gender differences in associations between digital media use and psychological well-being: Evidence from three large datasets. *Journal of Adolescence*, 79, 91–102. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.12.018>
- Urdan, T., & Pajares, F. (Eds.). (2006). *Self-efficacy beliefs of adolescents*. Information Age Publishing.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy–value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 68–81. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1015>
- World Medical Association. (2013). World Medical Association Declaration of Helsinki: Ethical principles for medical research involving human subjects. *JAMA*, 310(20), 2191–2194. <https://doi.org/10.1001/jama.2013.281053>
- Yağmur, Y. (2024). An exploratory research to reveal the habits, motivations, and tendencies of Generation Z to use social media platforms as a leisure activity. *Advances in Hospitality and Tourism Research*, 12(2), 172–199. <https://doi.org/10.30519/ahtr.1452356>
- Yılmaz, K., & Caz, Ç. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kariyer planlamaları ile iş bulma kaygıları arasındaki ilişki. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 39–52.
- Zeng, Y., Wei, J., Zhang, W., & Sun, N. (2024). Online class-related boredom and perceived academic achievement among college students: The roles of gender and school motivation. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11, Article 1018. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03550-z>

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: This study examines sports sciences students' anxiety toward scientific online research and its associations with gender, age, career planning, perceived usefulness of scientific research, and daily social media use duration. As research processes become increasingly digitalized, students are expected to use online surveys, digital databases, electronic data collection tools, and web-based scientific resources. Although these technologies facilitate access to information, they may also create difficulties involving digital competence, data reliability, information overload, and online research self-efficacy (Hewson vd., 2016; Onwuegbuzie & Wilson, 2003). Social media platforms may form part of young adults' digital leisure environments. However, because the present study measured only daily social media use duration, its findings do not directly represent digital leisure behavior but may offer implications for future research on digital leisure (Tutar & Turhan, 2023).

Literature Review: Previous studies have primarily addressed traditional research anxiety or the general psychological consequences of online education. Online research anxiety may additionally involve digital literacy, platform use, concerns about privacy and data reliability, and exposure to excessive information. Social media can facilitate access to information but may also increase distraction, social comparison, misinformation, and social media fatigue (Dhir vd., 2018; Orben & Przybylski, 2019). Self-efficacy, self-determination, and expectancy–value perspectives indicate that perceived competence, the value

attributed to scientific research, and career-related motivation may be associated with research anxiety (Bandura, 1997; Deci & Ryan, 2000; Wigfield & Eccles, 2000). This issue is particularly relevant in sports sciences, where students combine applied and theoretical learning and pursue varied career paths.

Methods: The study employed a cross-sectional relational survey design (Creswell & Creswell, 2018). Participants were 550 undergraduate students enrolled in the Faculties of Sports Sciences at Kırıkkale University, Pamukkale University, and Hacettepe University. Data were collected through a personal information form and the Anxiety Scale for Scientific Online Research, adapted from Büyüköztürk's (Büyüköztürk, 1997) Research Anxiety Scale. The original 12-item structure and underlying construct were preserved while relevant expressions were adapted to the online research context. Exploratory factor analysis was conducted with preliminary project data, whereas confirmatory factor analysis was performed on the expanded main sample. The scale demonstrated acceptable psychometric properties. Group differences were examined using independent-samples t tests and one-way analysis of variance. Logistic and linear regression models were used to examine the relationships among social media use duration, perceived usefulness, career planning, and anxiety. Moderation analyses were performed using PROCESS Model 1. Social media use was measured only in terms of daily duration. Usage purpose, content type, recreational motivation, and whether use occurred during leisure time were not assessed.

Therefore, social media use duration was included in the analytical models as a general indicator of digital use rather than as a direct measure of digital leisure behavior.

Results: Online research anxiety was at a moderate level. Male students, students aged 18–21, those without academic or general career plans, and those who did not perceive scientific research as useful reported higher anxiety scores. Students using social media for more than five hours per day also reported higher anxiety, although the effect size was small. Logistic regression models showed that social media use duration was not significantly associated with perceived usefulness or career planning. In the linear regression model, social media use duration was positively associated with anxiety, whereas perceived usefulness and career planning were negatively associated with anxiety. The association between social media use duration and anxiety was significant only among students aged 18–21. The association

between perceived usefulness and anxiety was significant only among female students.

Conclusions and Implications: Online research anxiety among sports sciences students is associated with social media use duration, perceptions of scientific research, and career planning. Because the study used a cross-sectional relational design, the findings should not be interpreted causally. Supporting digital research skills, strengthening the perceived value of scientific research, and integrating career guidance into research methods education may be beneficial. Because social media was measured only by duration, the findings do not demonstrate a direct relationship between digital leisure behavior and online research anxiety. Future recreation studies should distinguish recreational, academic, professional, and social uses of digital platforms and examine digital leisure motivations, leisure satisfaction, and digital well-being alongside career planning and online research anxiety.